UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

22 päivänä tammikuuta 2013*

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Kuparisten putken liittimien ja kupariseoksesta valmistettujen putken liittimien Euroopan-markkinat — Emoyhtiön vastuu, joka perustuu yksinomaan sen tytäryhtiön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevään toimintaan — Ne ultra petita -periaate — Tytäryhtiötä koskevan kumoamistuomion vaikutus emoyhtiön oikeusasemaan

Asiassa C-286/11 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan nojalla 6.6.2011 tehdystä valituksesta,

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre, V. Bottka ja R. Sauer, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Tomkins plc, kotipaikka Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajanaan barrister K. Bacon, solicitor S. Jordanin valtuuttamana,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, M. Ilešič, G. Arestis, M. Berger ja E. Jarašiūnas sekä tuomarit E. Juhász (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, M. Safjan, D. Šváby ja A. Prechal,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.5.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.7.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii valituksellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-382/06, Tomkins vastaan komissio, 24.3.2011 antaman tuomion (Kok., s. II-1157; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla tämä yhtäältä kumosi osittain [EY 81] artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 20.9.2006 tehdyn komission päätöksen K(2006) 4180 (asia COMP/F-1.38/121 – Putken liittimet) (tiivistelmä EUVL 2007, L 283, s. 63; jäljempänä riidanalainen päätös) ja toisaalta alensi Tomkins plc:lle (jäljempänä Tomkins) määrätyn sakon määrää.

Asian tausta ja riidanalainen päätös

2 Valituksenalaisen tuomion 1-3 sekä 12 ja 13 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin totesi seuraavaa:

”1 - - [riidanalaisella] päätöksellä - - komissio totesi, että useat yritykset olivat rikkoneet EY 81 artiklan 1 kohtaa ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklaa osallistumalla eri ajanjaksoina 31.12.1988 ja 1.4.2004 välisenä aikana yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun yhteisön kilpailusääntöjen rikkomiseen kilpailunvastaisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen muodossa kuparisten putken liittimien ja kupariseoksesta valmistettujen putken liittimien markkinoilla koko [ETA:lla]. Rikkominen muodostui hintojen vahvistamisesta, hintaluetteloista sopimisesta, hintojen alennuksista ja hyvityksistä sopimisesta, hinnankorotusten soveltamismekanismeista sopimisesta, kansallisten markkinoiden ja asiakkaiden jakamisesta ja kaupallisten tietojen vaihtamisesta sekä säännöllisiin kokouksiin osallistumisesta ja muiden kilpailusääntöjen rikkomisen helpottamiseen tarkoitettujen kontaktien ylläpitämisestä.

2 Kantaja [eli Tomkins] sekä sen tytäryhtiönä tosiseikkojen tapahtuma-aikaan ollut Pegler Ltd [(jäljempänä Pegler)] (aiemmin The Steel Nut & Joseph Hampton Ltd) kuuluvat riidanalaisen päätöksen adressaatteihin.

3 Kantajan hallussa oli 17.6.1986–31.1.2004 kuparisia putken liittimiä valmistavan Peglerin koko pääoma. Pegler myytiin 1.2.2004 johtoryhmälleen. Aalberts Industries NV, joka myös on riidanalaisen päätöksen adressaatti, osti 26.8.2005 Pegler Holdings Ltd:n ja Peglerin.

- -

12 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa komissio totesi, että kantaja ja sen tytäryhtiö Pegler olivat rikkoneet EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan määräyksiä 31.12.1988–22.3.2001.

13 Komissio määräsi rikkomisen vuoksi kantajalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklan h alakohdassa yhteisvastuullisesti Peglerin kanssa 5,25 miljoonan euron sakon.”

Valituksenalainen tuomio

3 Tomkins vaati yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 15.12.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä muun muassa

— riidanalaisen päätöksen kumoamista Peglerin kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen keston osalta ja

— sille yhteisvastuullisesti Peglerin kanssa määrätyn sakon määrän alentamista.

4 Luovuttuaan osittain kanteessaan esittämistään kanneperusteista Tomkins vetosi siinä vain yhteen perusteeseen, joka koski komission tekemää virhettä Peglerin kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen keston määrittämisessä.

5 Riidanalaisesta päätöksestä nimittäin ilmenee, että komissio katsoi Tomkinsin, jonka hallussa oli Peglerin koko osakepääoma 17.6.1986–31.1.2004, olevan vastuussa Peglerin kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta ja määräsi tämän maksamaan yhteisvastuullisesti tytäryhtiölleen määrätyn sakon. Tämä vastuuseen joutuminen perustui siihen, että Tomkins vaikutti ratkaisevasti Pegleriin rikkomisajanjakson aikana.

6 Unionin yleinen tuomioistuin korosti valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa, että Tomkinsin katsottiin olevan vastuussa rikkomisesta yksinomaan Peglerin emoyhtiönä ja Peglerin kartelliin osallistumisen vuoksi ja että sen vastuu ei näin ollen voinut olla suurempi kuin Peglerin vastuu. Riidanalaisen päätöksen 1 artikla kuitenkin kumottiin unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-386/06, Pegler vastaan komissio, 24.3.2011 antamalla tuomiolla (Kok., s. II-1267) siltä osin kuin komissio oli todennut tuossa artiklassa Peglerin osallistuneen kyseessä olevaan kartelliin 31.12.1988-29.10.1993. Koska kantaja kiisti ensimmäisessä oikeusasteessa Peglerin osallistuneen rikkomiseen kyseisellä ajanjaksolla, unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli kumoamisen seurauksia Tomkinsille.

7 Muistutettuaan valituksenalaisen tuomion 40 kohdassa oikeuskäytännöstä, joka koskee sitä, että unionin tuomioistuimet eivät voi lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta (ultra petita) ja muun muassa sitä, että ne eivät voi lausua seikoista, jotka koskevat muita adressaatteja kuin niitä, joita kantajan vaatimuksissa tarkoitetaan (asia C-310/97 P, komissio v. AssiDomän Kraft Products ym., tuomio 14.9.1999, Kok., s. I-5363), unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin katsoi valituksenalaisen tuomion 42 kohdassa, että kilpailuoikeuden näkökulmasta Tomkins oli yksi yksikkö tytäryhtiönsä – jonka hyväksi asia osittain ratkaistiin edellä mainittuun asiaan Pegler vastaan komissio liittyneen kumoamiskanteen yhteydessä – kanssa. Se katsoi näin ollen, että komission hyväksymä Tomkinsin vastuuseen joutuminen merkitsi sitä, että tämä hyötyi riidanalaisen päätöksen osittaisesta kumoamisesta kyseisessä asiassa.

8 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 44 kohdassa, että kun sen ratkaistaviksi on saatettu kumoamiskanteet, jotka ovat nostaneet erikseen emoyhtiö ja sen tytäryhtiö, se ei lausu ultra petita, kun se ottaa huomioon tytäryhtiön nostaman kanteen lopputuloksen, jos vaatimusten kohde emoyhtiön nostamassa kanteessa on sama.

9 Tilanteessa, jossa emoyhtiön vastuu liittyi tiukasti sen tytäryhtiön vastuuseen, koska Tomkins ei olisi voinut maksaa sakkoa yhteisvastuullisesti, jos sen ei olisi katsottu olevan vastuussa Peglerin kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta, unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen Tomkinsin rikkomiseen osallistumisen alkamisen eli ajanjakson 31.12.1988-29.10.1993 osalta ja alensi näin ollen Tomkinsille määrätyn sakon määrää 5,25 miljoonasta eurosta 4,25 miljoonaan euroon, joista tämä oli yhteisvastuussa Peglerin kanssa 3,4 miljoonan euron osalta.

10 Rikkomisen päättymisestä unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 53 kohdassa, että komissio oli katsonut perustellusti, ettei Pegler ollut osoittanut ottaneensa etäisyyttä 10.6.2000 tehtyyn sopimukseen, jolla pyrittiin hintojen korottamiseen 14.8.2000 lähtien, joten Pegler oli jatkanut kartelliin osallistumistaan siihen päivään saakka, jona komissio katsoi kartellin päättyneen ja joka oli sen tekemien yllätystarkastusten päivä vuoden 2001 maaliskuussa.

Asianosaisten vaatimukset

11 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion ja

— hylkää kokonaisuudessaan Tomkinsin unionin yleisessä tuomioistuimessa nostaman kanteen.

12 Tomkins vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen kokonaisuudessaan perusteettomana ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut sekä ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä menettelyssä että tässä muutoksenhakumenettelyssä.

Valitus

Asianosaisten lausumat

13 Komissio esittää valituksensa tueksi viisi valitusperustetta, joista ensimmäinen koskee sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on rikkonut ne ultra petita -sääntöä, toinen virheellistä toteamusta, jonka mukaan emoyhtiön ja sen tytäryhtiön kannekirjelmien kohde oli sama, kolmas sitä, ettei unionin yleinen tuomioistuin ottanut huomioon, että Tomkins oli osa yritystä, joka myönsi syyllistyneensä kilpailusääntöjen rikkomiseen, neljäs valituksenalaisen tuomion puutteellisia perusteluja ja perustelujen ristiriitaisuutta sekä viides sitä, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Ensimmäinen valitusperuste

14 Ensimmäisellä valitusperusteellaan komissio väittää, että kun unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se koski siinä vahvistetun rikkomiseen osallistumisajanjakson osaa sellaisten seikkojen perusteella, joihin Tomkins ei ollut missään vaiheessa vedonnut, se rikkoi sääntöä, jonka mukaan tuomioistuin ei saa lausua ultra petita. Oikeuskäytännössä ja erityisesti edellä mainitussa asiassa komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym. sekä yhdistetyissä asioissa C-201/09 P ja C-216/09 P, ArcelorMittal Luxembourg vastaan komissio ja komissio vastaan ArcelorMittal Luxembourg ym., 29.3.2011 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-2239) ei tunneta poikkeusta tästä säännöstä sillä perusteella, että kaksi kantajaa kuuluu samaan yritykseen ja niiden katsotaan olevan yhteisvastuussa. Kumoaminen, jota kukin päätöksen adressaattina oleva kantaja haluaa, rajoittuu väistämättä perusteisiin, jotka kukin niistä on omassa asiassaan esittänyt, eikä minkäänlaista poikkeusta voida soveltaa adressaatteihin, jotka kuuluvat yhteen ainoaan yritykseen.

15 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin sekoitti keskenään yhtäältä SEUT 101 artiklassa sekä [EY 81] artiklassa ja [EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2003 (EUVL 2003, L 1, s. 1) tarkoitetun yrityksen käsitteen taloudellisena yksikkönä kilpailun alalla ja toisaalta unionin tuomioistuimissa SEUT 263 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 mukaisesti kanteen nostavan oikeushenkilön menettelyllisen käsitteen. Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa ArcelorMittal Luxembourg vastaan komissio ja komissio vastaan ArcelorMittal Luxembourg ym. annettuun tuomioon nojautuvan komission mukaan konserniin kuuluvan yksikön nostama kanne ei vaikuta konsernin muiden yksiköiden oikeudelliseen asemaan. Päätöksen adressaatin tehtävänä on päättää unionin tuomioistuimissa nostamansa kanteen laajuus sekä perusteet, jotka se haluaa esittää. Jos tytäryhtiötä koskevan päätöksen osittainen kumoaminen osoittaa komission tehneen aineellisen virheen, joka voi mahdollisesti hyödyttää emoyhtiötä, tämän on itse tuotava kyseinen virhe esiin unionin yleisessä tuomioistuimessa.

16 Komission mukaan saman yrityksen eri oikeudellisille yksiköille määrättyjen sakkojen määrä voi vaihdella, vaikka tietty osa sakoista määrättäisiin maksettavaksi yhteisvastuullisesti. Saman yrityksen kahden yksikön yhteisvastuulla ei näin ollen sen mukaan ole ultra petita -kysymyksen osalta vaikutusta

sen oikeuskäytännön soveltamiseen, joka perustuu edellä mainitussa asiassa komissio vastaan AssiDomän Kraft Product ym. annettuun tuomioon. Nyt käsiteltävässä asiassa Tomkinsin ja Peglerin vastuun välillä ei komission mukaan ole ehdotonta yhteyttä.

17 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen lausuessaan rikkomiseen osallistumisen kestoa koskevasta kanneperusteesta tarkastelematta Tomkinsin itsensä esittämiä oikeudellisia perusteluja, jotka koskivat rikkomisen alkamispäivää, ja tyytyessään tässä yhteydessä viittaamaan edellä mainitussa asiassa Pegler vastaan komissio annetun tuomion lopputulokseen. Näin tehdessään unionin yleinen tuomioistuin komission mukaan tulkitsi ja luokitteli uudelleen kanteen kohteen.

18 Komissio väittää lisäksi, että kun unionin yleinen tuomioistuin alensi Tomkinsille määrätyn sakon määrää toisen tuomion perusteella, se tunkeutui sääntöjenvastaisesti komission vastuualueelle. Komission, ei unionin yleisen tuomioistuimen, on tehtävä päätelmät kyseisestä tuomiosta ja tarvittaessa alennettava sakon määrää tai peruutettava sakko kyseisen kumoamistuomion noudattamiseksi.

19 Tomkinsin mukaan ensimmäistä valitusperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska komissio pyrkii siihen, että unionin yleisen tuomioistuimen jo tutkimat tosiseikat ja erityisesti toteamukset, jotka koskevat sen rikkomisen kestoa, josta Tomkinsin katsottiin olevan vastuussa, tutkittaisiin uudelleen, mikä on unionin tuomioistuimessa toteutettavan muutoksenhaun luonteen vastaista.

20 Tomkins väittää toissijaisesti, että unionin yleinen tuomioistuin ei lausunut ultra petita eikä poikennut alan oikeuskäytännöstä. Se korostaa, että Peglerin rikkomiseen osallistumisen keston lyhentäminen ja sakon määrän alentaminen siksi, että komissio teki virheen tätä kestoa määrittäessään, oli yksi sen unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämässä kannekirjelmässä mainituista nimenomaisista vaatimuksista. Edellä mainituissa asiassa komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym. sekä yhdistetyissä asioissa ArcelorMittal Luxembourg vastaan komissio ja komissio vastaan ArcelorMittal Luxembourg ym. annetuilla tuomioilla ei myöskään sen mukaan ole merkitystä.

21 Tomkins väittää, ettei unionin yleinen tuomioistuin luonut poikkeusta menettelysäännöstä, jonka mukaan tuomioistuin ei voi lausua ultra petita, vaan että se arvioi asianmukaisesti käsittelemänsä asian tosiseikat ja erityisesti samaan konserniin kuuluvien asianomaisten kahden yhtiön yhteisvastuun. Tomkinsin mukaan tosiseikkoja arvioidessaan komissio sekoittaa valituksessaan Tomkinsin esittämän perusteen, joka koski Peglerin rikkomiseen osallistumisen keston lyhentämistä ja sakon määrän alentamista, näiden vaatimusten tueksi esitettyihin tosiseikkoihin, jotka koskivat rikkomisen täsmällistä alkamis- ja päättymispäivää. Tomkinsin mukaan komissio ei voi väittää, että Tomkinsin on otettava osansa vastuusta ilman, että se voisi hyötyä asianomaisen tytäryhtiön ensisijaisen ja suoran vastuun supistamisesta, jonka unionin yleinen tuomioistuin teki, koska tämä aiheuttaisi vastuun, joka ei voisi olla solidaarinen.

22 Tomkins korostaa kilpailun alan aineellisten sääntöjen, jotka perustuvat yrityksen käsitteeseen, ja menettelysääntöjen, joiden perustana on oikeudellisen yksikön käsite, välisestä sekaannuksesta, että komissio teki virheen unionin oikeuden luokittelussa. Tomkinsin mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti, että edellä mainituissa asioissa Pegler vastaan komissio ja Tomkins vastaan komissio annettujen tuomioiden välillä on läheinen ja ”erottamaton” yhteys, joka hyvän oikeudenkäytön mukaisesti oikeuttaa ristikkäisviittaukset kyseisten kahden tapauksen välillä.

Toinen valitusperuste

23 Komissio väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan, että Tomkinsin ja sen tytäryhtiön Peglerin kumoamiskanteiden tueksi esittämien vaatimusten ”kohde oli sama”. Komission mukaan kyseiset kaksi oikeushenkilöä riitauttavat eri rikkomisajanjaksot: Tomkins

ajanjakson 31.12.1988-7.2.1989 eli 38 päivää ja Pegler ajanjakson 31.12.1988-29.10.1993 eli 4 vuotta, 9 kuukautta ja 29 päivää. Nämä eroavaisuudet sekä eroavaisuudet, jotka perustuvat siihen, että kyseiset kaksi yksikköä vetosivat eri perusteisiin ja perusteluihin, merkitsevät komission mukaan sitä, että vaatimusten kohde ei ole sama.

24 Komissio väittää lisäksi, että valituksenalaisen tuomion 42 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin tukeutui virheelliseen tosiseikkoja koskevaa oletukseen, joka voi merkitä tosiseikkojen vääristämistä, koska sen mukaan Tomkins väitti, että ”jos [riidanalainen päätös] oli kumottava Peglerin osalta, se oli myös kumottava kantajan osalta”. Komission mukaan Tomkins ei kuitenkaan esittänyt tätä perustetta kumoamiskanteessaan eikä kantajan vastauksessaan, minkä vuoksi unionin yleinen tuomioistuin vääristi Tomkinsin esittämää perustetta.

25 Tomkinsin mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti, että sen vaatimusten ja Peglerin vaatimusten ”kohde oli sama”, koska molemmat asianosaiset vaativat nimenomaisesti ja kumpikin omassa kannekirjelmässään, että Peglerin rikkomiseen osallistumisen kestoa lyhennetään, kuten komission toteamuksista ilmenee.

Kolmas valitusperuste

26 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se supisti ”Tomkins-yrityksen” yhden yksikön vastuuta sillä perusteella, että rikkomiseen osallistumisen kestoa oli lyhennetty kyseisen yrityksen toisen yksikön eli sen tytäryhtiön Peglerin osalta. Peglerin rikkomista koskevan vastuun supistaminen perustui komission mukaan tälle tunnustettuun ”pöytälaatikkoyhtiön” asemaan eikä siihen, ettei asianomainen konserni ollut osallistunut rikkomiseen. Se, että viimeksi mainittu yhtiö ei voinut olla asianmukainen adressaatti konsernin sisällä tietyn ajanjakson ajalta, koskee yksinomaan kyseistä tytäryhtiötä eikä vapauta koko yritystä sen vastuusta, kun on kyse kilpailusääntöjen rikkomisesta. Unionin yleinen tuomioistuin ei näin ollen voinut komission mukaan laillisesti kumota Tomkinsille määrättyä sakkoa ajanjaksolta 20.1.1989-29.10.1993 sillä perusteella, että ”Tomkinsin vastuu rajoittui yksinomaan Peglerin vastuuseen”, ja tukeutumalla tällaiseen yhteyteen, vaikka sitä ei ollut olemassa.

27 Tomkins väittää, että kolmas valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska sillä pyritään unionin yleisen tuomioistuimen jo arvioimien tosiseikkojen tutkimiseen uudelleen ja koska komissio ei myöskään vedonnut tähän perusteeseen ensimmäisessä oikeusasteessa.

Neljäs valitusperuste

28 Komissio väittää toissijaisesti, että valituksenalaisen tuomion perustelut ovat puutteelliset, koska siinä ei ilmaista riittävän täsmällisesti, että se on poikkeus edellä mainitussa asiassa komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym. annetusta tuomiosta. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 56 ja 57 kohdassa, jotka koskevat korotuskerrointa varoittavan vaikutuksen varmistamiseksi, komission mukaan epäjohdonmukainen ja epätäsmällinen, koska se kehottaa komissiota tekemään yhteisvastuuta koskevat päätelmät, kun on kyse Tomkinsin sakon maksamisesta, mutta määrittää sitten itse kyseisen tuomion 59 kohdassa sakon määrän.

29 Tomkins katsoo, että neljäs peruste on perusteeton, ja korostaa, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa esitetään riittävän selvästi sen päättely, jotta asianosaiset saavat tietää sen ratkaisun syyt ja unionin tuomioistuin voi tutkia sen laillisuuden.

Viides valitusperuste

30 Komissio väittää, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi kontradiktorista periaatetta sekä oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, koska se ei antanut komissiolle tilaisuutta ottaa kantaa sen aikomukseen alentaa Tomkinsille määrätyn sakon määrää ja koska se tukeutui Peglerin toisessa asiassa esittämiin perusteisiin. Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin loukkasi komission puolustautumisoikeuksia, kun se viittasi tuomion erääseen osaan, vaikka Tomkins ei ollut esittänyt kirjallisessa käsittelyssä kyseistä perustetta, jonka Pegler esitti kanteensa tueksi.

31 Tomkinsin mukaan tämä peruste on perusteeton, koska komissio oli asianosainen menettelyssä, joka johti edellä mainitussa asiassa Pegler vastaan komissio annettuun tuomioon, minkä vuoksi se oli täysin tietoinen rikkomisen kestoa koskeneista argumenteista. Tomkinsin mukaan komissio jätti vetoamatta kyseiseen perusteeseen valituksenalaiseen tuomioon johtaneessa menettelyssä yksinomaan taktisista syistä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Ensimmäinen, toinen ja kolmas valitusperuste

32 Koska ensimmäinen, toinen ja kolmas valitusperuste ovat laajalti päällekkäisiä, ne on käsiteltävä yhdessä.

33 Valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei ”kantajan katsottu olevan vastuussa kartellista siksi, että se olisi osallistunut suoraan sen toimintaan. Sen katsottiin yksinomaan olevan vastuussa rikkomisesta emoyhtiönä, koska Pegler oli osallistunut kartelliin. Sen vastuu ei näin ollen voi olla suurempi kuin Peglerin vastuu”.

34 Asianosaiset ovat yksimielisiä siitä, että Tomkinsin vastuu perustuu yksinomaan siihen, että sen tytäryhtiö Pegler osallistui riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuun kartelliin.

35 Komissio kuitenkin väittää näillä kolmella valitusperusteellaan lähinnä, että riippumatta siitä, millainen vastuu saman konsernin kyseisten kahden yhtiön muodostamalla yrityksellä on riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetusta rikkomisesta, Tomkins-yhtiö ei voi hyötyä oikeudenkäynnissä, jonka se on pannut vireille unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamallaan kanteella, rikkomisen keston lyhentämisestä, josta unionin yleinen tuomioistuin on päättänyt oikeudenkäynnissä, jonka Pegler-yhtiö on pannut unionin yleisessä tuomioistuimessa vireille erillisellä kanteella, sellaisten perustelujen perusteella, joita Tomkins ei ole esittänyt omassa kanteessaan.

36 Kolmannessa perusteessaan komissio tukeutuu eroon konsernin oikeudellisesti erillisten yksiköiden vastuissa ja toteaa erityisesti, että käsiteltävässä asiassa riidanalainen päätös osoitettiin sekä Tomkinsille että Peglerille ja että toteamus, joka koskee ajanjaksoa 31.12.1988-29.10.1993, kumottiin sillä perusteella, että Pegler oli aluksi ”Englannin yhtiöoikeudessa tarkoitettu ’pöytälaatikkoyhtiö’” ja myöhemmin ”edustajana toimiva passiivinen yhtiö”.

37 Nämä näkemykset eivät kuitenkaan riitä kyseenalaistamaan unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa esittämää toteamusta, koska jotta konsernin mikä tahansa yksikkö olisi vastuussa unionin kilpailusääntöjen rikkomisesta, on esitettävä todisteet siitä, että ainakin yksi yksikkö on rikkonut kyseisiä sääntöjä, ja tämä seikka on todettava päätöksessä, josta on tullut lopullinen.

38 Käsiteltävässä asiassa tällaisia todisteita ei loppujen lopuksi ole esitetty ajanjaksolta 31.12.1988-29.10.1993, koska unionin yleinen tuomioistuin kumosi osittain riidanalaisen päätöksen tämän ajanjakson osalta edellä mainitussa asiassa Pegler vastaan komissio antamassaan tuomiossa. Tässä yhteydessä on merkityksetöntä, miksi todettiin, että Pegler ei ollut toiminut kilpailusääntöjen vastaisesti.

39 Unionin yleinen tuomioistuin tukeutui näin ollen perustellusti oletukseen, jonka mukaan Tomkinsin vastuu emoyhtiönä on tässä tapauksessa puhtaasti johdannainen ja liitännäinen ja riippuu näin ollen sen tytäryhtiön Peglerin vastuusta, kun otetaan lisäksi huomioon se, että kyseiset kaksi yhtiötä on velvoitettu maksamaan yhteisvastuullisesti sakko, jonka alentamista vaadittiin.

40 On myös lisättävä, että - kuten valituksenalaisen tuomion 25 ja 28-30 kohdasta ilmenee - Tomkinsin peruste ja argumentit ensimmäisessä oikeusasteessa eivät koskeneet sen omaa vaan yksinomaan Peglerin rikkomiseen osallistumista.

41 Ensimmäisellä valitusperusteellaan komissio väittää, että kun unionin yleinen tuomioistuin lyhensi rikkomisen kestoa myös Tomkinsin tapauksessa ilman, että kyseinen yhtiö olisi esittänyt tätä koskevaa nimenomaista vaatimusta, se lausui ultra petita vastoin oikeuskäytäntöä, joka perustuu erityisesti tuomioihin edellä mainituissa asiassa komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym. sekä yhdistetyissä asioissa ArcelorMittal Luxembourg vastaan komissio ja komissio vastaan Arcelor Mittal Luxembourg ym.

42 Komissio myöntää toisen valitusperusteensa yhteydessä, että Peglerin tavoin Tomkins riitautti unionin yleisessä tuomioistuimessa riidanalaisessa päätöksessä vahvistetun rikkomisajanjakson. Se kuitenkin korostaa, että kyseinen emoyhtiö ei kyseenalaistanut samaa ajanjaksoa kuin tytäryhtiönsä vaan yksinomaan pienen osan kyseisestä ajanjaksosta ja eri argumentein kuin Pegler. Komissio päättelee tästä, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 44 kohdassa, että Peglerin ja Tomkinsin erikseen nostamien kanteiden kohde oli sama.

43 On kuitenkin todettava, että tilanteessa, jossa emoyhtiön vastuu perustuu täysin sen tytäryhtiön vastuuseen ja jossa kyseiset kaksi yhtiötä ovat nostaneet kanteet, joilla pyritään muun muassa siihen, että unionin yleinen tuomioistuin alentaa sakkoa tytäryhtiön rikkomisen keston lyhentämisen perusteella, ”saman kohteen” käsite ei edellytä sitä, että kyseisten yhtiöiden komission vahvistaman rikkomisen keston riitauttamiseksi esittämät kannekirjelmät ja argumentit olisivat laajuudeltaan identtiset.

44 Koska on siis kiistatonta, että sekä Pegler että Tomkins riitauttivat rikkomisen keston ja että osa kyseisestä ajanjaksosta oli sama, unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä päätyessään valituksenalaisen tuomion 44 kohdassa esittämiinsä toteamuksiin.

45 Komission argumentti, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin vääristi Tomkinsin esittämää kanneperustetta, on hylättävä tehottomana. Tämän tuomion edeltävistä kohdista nimittäin ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin saattoi katsoa, että emoyhtiön ja sen tytäryhtiön kannekirjelmien kohde oli sama, riippumatta siitä, esittikö Tomkins kanteessaan vaatimuksen, joka esiintyy valituksenalaisen tuomion 42 kohdan kolmannessa virkkeessä ja joka toistetaan edellä tämän tuomion 24 kohdassa, vai ei.

46 Edellä tämän tuomion 41 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä on todettava, että - toisin kuin komissio katsoo - kyseistä oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa tämän riita-asian ratkaisussa.

47 Tämän asian tosiseikoista poiketen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym. AssiDomän Kraft Products AB -yhtiö ja kuusi muuta ruotsalaisyhtiötä eivät olleet nostaneet kannetta komission päätöksestä, jonka unionin tuomioistuin osittain kumosi muiden yritysten nostaman kanteen vuoksi.

48 Riita-asiassa, joka johti edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa ArcelorMittal Luxembourg vastaan komissio ja komissio vastaan ArcelorMittal Luxembourg ym. annettuun tuomioon ja joka koski toisentyyppistä oikeudellista kysymystä eli muun muassa vanhentumisajan kulumisen pysähtymistä seuraamusten täytäntöönpanon alalla, oli kyse samaan konserniin kuuluvista kolmesta yhtiöstä. Kuten unionin tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 149 kohdassa, komission alkuperäinen päätös koski yksinomaan yhtä kyseisistä yhtiöistä, ja unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut kyseisen päätöksen vain siltä osin kuin se koski tätä yhtä yhtiötä. Tällaisella kumoamisella ei näin ollen voitu katsoa olevan minkäänlaista vaikutusta kahteen muuhun yhtiöön.

49 Näin ollen nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa, jossa emoyhtiön vastuu perustuu yksinomaan sen tytäryhtiön vastuuseen ja jossa emoyhtiö ja sen tytäryhtiö olivat nostaneet samanaikaisesti kanteet, joiden kohde oli sama, unionin yleinen tuomioistuin saattoi lausumatta ultra petita ottaa huomioon Peglerin nostaman kanteen lopputuloksen ja kumota riidanalaisen päätöksen 29.10.1993 edeltävältä ajanjaksolta myös Tomkinsin tapauksessa.

50 Komission mainitsema mahdollisuus siitä, että se voisi itse muuttaa emoyhtiön osalta tekemäänsä päätöstä tai peruuttaa sen unionin yleisen tuomioistuimen tuomion noudattamiseksi, ei ole riittävä tae yritysten oikeuksien suojelemiseksi unionin kilpailuoikeuden soveltamisalalla.

51 Edellä esitetystä seuraa, että komission ensimmäinen, toinen ja kolmas valitusperuste ovat perusteettomia.

Neljäs valitusperuste

52 Neljännessä valitusperusteessa on kaksi osaa.

53 Ensimmäisessä osassa komissio moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei tämä perustellut riittävästi ja selvästi riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista. Komissio lähinnä toistaa ensimmäisen, toisen ja kolmannen valitusperusteen yhteydessä jo esittämänsä argumentit.

54 Tästä riittää, kun viitataan unionin tuomioistuimen kyseisten valitusperusteiden yhteydessä esittämiin toteamuksiin, joista ilmenee, että komission moitteet ovat perusteettomia.

55 Toisessa osassa komissio väittää, että valituksenalaisen tuomion perustelut ovat epäjohdonmukaiset tai epätäsmälliset, koska yhtäältä unionin yleinen tuomioistuin kehotti komissiota ottamaan huomioon edellä mainitussa asiassa Pegler vastaan komissio antamansa tuomion varoittavan tekijän osalta ja toisaalta vahvisti itse valituksenalaisen tuomion 59 kohdassa Tomkinsille määrätyn sakon määrän.

56 On kuitenkin todettava, että valituksenalainen tuomio ei ole millään tavoin ristiriitainen tai epätäsmällinen. Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin alensi sakon määrää yksinomaan siltä osin kuin se kumosi riidanalaisen päätöksen 29.10.1993 edeltäneeltä ajanjaksolta myös Tomkinsin tapauksessa. Unionin yleinen tuomioistuin puolestaan teki valituksenalaisen tuomion 56-58 kohdassa päätelmät siitä, että Tomkinsin kanne ei koskenut komission virhettä varoittavan tekijän soveltamisessa.

57 Neljäs valitusperuste on näin ollen perusteeton.

Viides valitusperuste

58 Tällä perusteellaan komissio väittää, että oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on loukattu. Se moittii unionin yleistä tuomioistuinta erityisesti siitä, ettei tämä antanut komissiolle tilaisuutta esittää kantaansa unionin yleisen tuomioistuimen aikomuksesta tukeutua Peglerin esittämiin perusteisiin.

59 Aluksi on muistutettava, että komissio ei vaatinut suullisen käsittelyn pitämistä tässä asiassa. Kuten unionin yleinen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen tuomion 23 kohdassa, komissio ilmoitti kirjeitse, että ”se antaisi unionin yleisen tuomioistuimen ratkaista, oliko istunnon järjestäminen asiassa tarpeen”.

60 Kontradiktorisen periaatteen ja oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin koskevan periaatteen huomioimatta jättämistä koskeva komission kritiikki perustuu kyseisen toimielimen lujaan vakaumukseen, jonka mukaan on täysin mahdotonta, että emoyhtiö Tomkins voisi hyötyä sen tytäryhtiölle Peglerille vahvistetun rikkomisajanjakson lyhentämisestä, jos nostetut kanteet eivät ole täysin identtiset.

61 Kuten unionin tuomioistuimen toteamuksista ja päätelmistä ensimmäisen, toisen ja kolmannen valitusperusteen yhteydessä ilmenee, tämä mahdollisuus on tietyissä tilanteissa olemassa. Tämän mahdollisuuden soveltaminen perustuu unionin yleisen tuomioistuimen oikeudelliseen arviointiin, joka kyseisellä tuomioistuimella on oikeus tehdä ilmoittamatta siitä asianosaisille ennen tuomion julistamista. Tällä tavalla toimiminen ei merkitse puolustautumisoikeuksien eikä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden loukkaamista.

62 Tästä seuraa, että viides valitusperuste on perusteeton.

63 Koska mitään komission esittämistä valitusperusteista ei ole hyväksytty, valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

64 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista. Työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan sen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut Tomkinsin vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Euroopan komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset